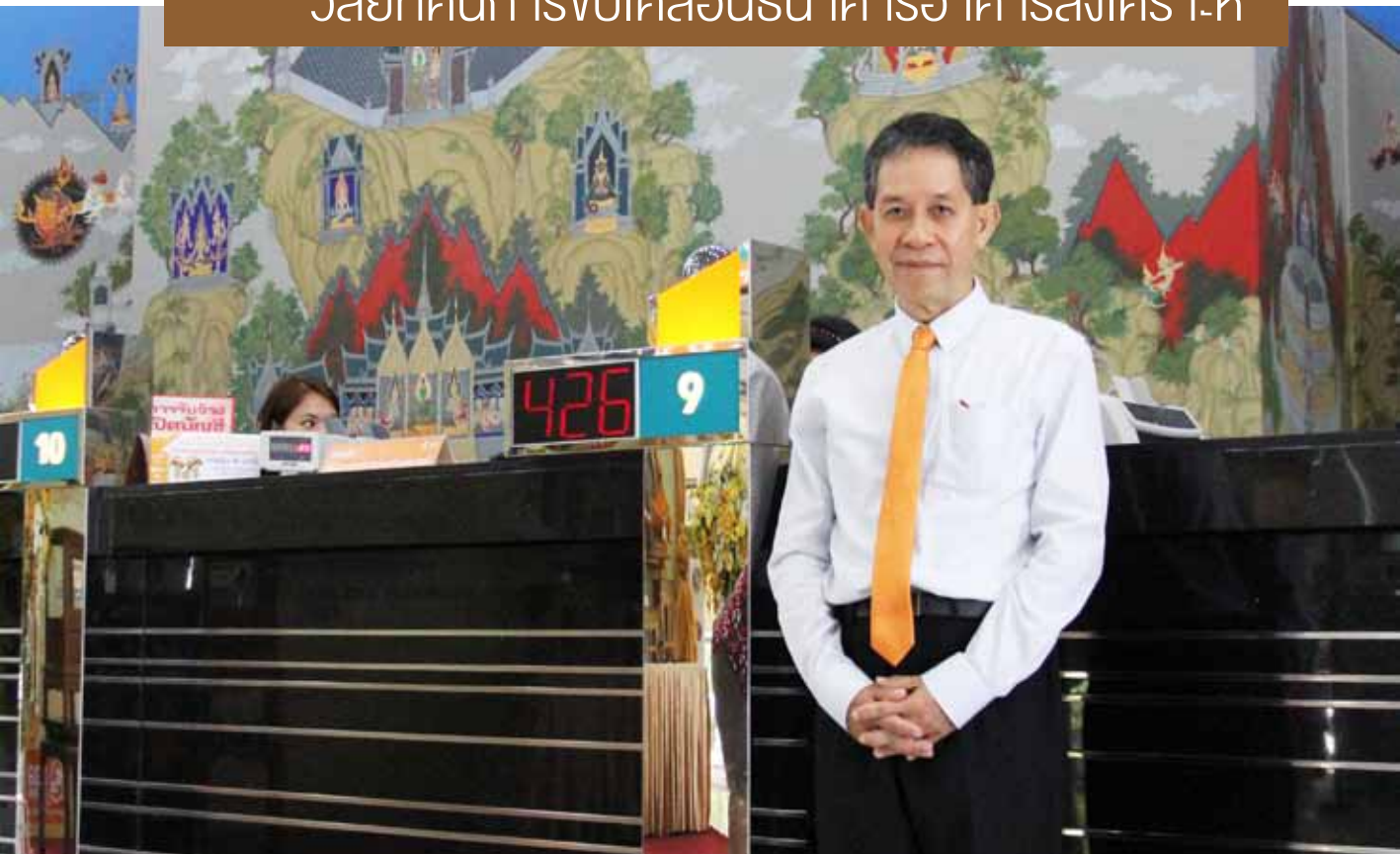

สัมภาษณ์พิเศษ

คุณเกริก วณิกกุล

ประธานกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์

“วิสัยทัศน์การขับเคลื่อนธนาคารอาคารสงเคราะห์”

คุณเกริก วณิกกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ทำงานสายตุลาการ 15 ปี ก่อนที่จะผันเส้นทางการทำงานมาสู่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เป็นเวลาอีก 20 ปี จนก้าวขึ้นไปเป็นผู้บริหารคนสำคัญของ ธปท. โดยได้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน ก่อนที่จะเกษียณอายุการทำงานเมื่อเดือนกันยายน 2557 คุณเกริก ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ ตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม 2557 ที่ผ่านมา

กองบรรณาธิการวารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์ ได้รับเกียรติจาก **คุณเกริก วัฒนิกกุล** ในฐานะประธานกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ สัมภาษณ์พิเศษเกี่ยวกับเรื่อง **"วิสัยทัศน์การขับเคลื่อนธนาคารอาคารสงเคราะห์"** เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2557 ณ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่

ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการธนาคาร อาคารสงเคราะห์

"กระทรวงการคลัง ได้แต่งตั้งให้ผมดำรงตำแหน่งประธานกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ พร้อมด้วยกรรมการธนาคาร ประกอบด้วย **คุณกฤษฎา อุทยานิน** ผู้ตรวจราชการกระทรวงการคลัง **คุณกฤษฎา รักษากุล** ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ **พล.ต.อ.เจตน์ มงคลหัตถี** กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของ

ราชการ **คุณสันติ ภิรมย์พัฒน์** หัวหน้าภาควิชาการธนาคารและการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย **คุณธานีรินทร์ มะเอม** รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ **คุณโชติกา สวานานนท์** กรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย **คุณกำพล ตรีธนะรัตน์** ผู้อำนวยการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ **ร.ท.เจษฎา ศิวรักษ์** เลขานุการรองประธานกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยมี **คุณอังคณา ปิณฑน์โอวาท ไชยมนัส** กรรมการผู้จัดการ ออส. เป็นเลขานุการคณะกรรมการธนาคาร มีผลตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม 2557 ที่ผ่านมา"

"ผมรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับควมไว้วางใจ ให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผมเองไม่ได้รู้เรื่องอะไรเกี่ยวกับ ออส. มากนัก จึงต้องใช้เวลาทำความเข้าใจให้มาก ๆ พร้อมทั้งประสานงานเก่าที่ค้างค้างอยู่ให้เรียบร้อย แล้วจึงค่อยวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ต่อไป ส่วนการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาลก็ต้องเดินหน้าเต็มที่"

นโยบายการปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัย ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

"จะว่าไปแล้วภารกิจของ ออส. ก่อนข้างแคบ คือการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง จะเห็นได้ว่าลูกค้า ออส. 90% เป็นผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน 5 หมื่นบาทต่อเดือน ในจำนวนนี้มี 40% ที่เป็นผู้มีรายได้น้อยประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน และเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจเป็นอันดับแรก เพราะตรงกับวัตถุประสงค์ของ ออส. ที่ก่อตั้งมา

ณ สิ้นไตรมาสที่ 3 ของปี 2557 เมื่อเทียบกับสิ้นปี 2556 ออส. มียอดสินเชื่อคงค้างรวมทั้งสิ้น 778,632 ล้านบาท มีเงินฝากรวม 650,527 ล้านบาท และมีสินทรัพย์รวม 824,491 ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นแบงก์ที่แข็งแกร่งกลาง ถ้าเทียบกับขนาดของธนาคารพาณิชย์

สำหรับในปี 2557 ออส. มีเป้าหมายการให้สินเชื่อ 134,000 ล้านบาท โดย 9 เดือนที่ผ่านมา ธนาคารสามารถปล่อยสินเชื่อใหม่ได้ทั้งสิ้น 103,399 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 13% จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ถือว่าเติบโตและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในการให้สินเชื่อบ้านนั้น ต้องพิจารณาควบคู่ 2 ด้าน คือ มูลค่าบ้านกับรายได้ของคนที่ซื้อบ้าน ตรงกับวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อของ ออส. หรือไม่ ประเด็นที่ผมสนใจคือ การกระจายการให้สินเชื่อเป็นอย่างไร ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน คนที่ต้องการซื้อบ้านอยู่อาศัยในราคา 1.5 ล้านบาท เป็นคนในกลุ่ม 90% ที่พูดถึงกันอยู่หรือเปล่า นโยบายบ้านราคา 1.5 ล้านบาท ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงการคลังที่เราต้องปฏิบัติตาม แต่ในความเป็นจริงบ้านราคา 1.5 ล้านบาท ปัจจุบันเริ่มหายากมาก เพราะว่ามีราคาที่ดินกับวัสดุก่อสร้างสูงขึ้น ถ้าลูกค้ากลุ่มนี้ไปซื้อโครงการที่อยู่ห่างไกลมาก ราคาอาจจะถูกจริง ถ้าไม่มีระบบคมนาคมที่เข้าถึงได้ ก็ต้องไปซื้อรถมือสองและเสียค่าน้ำมันเดือนไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท ซึ่งก็ไม่ว่าในที่สุดแล้วจะไหวไหม เข้าใจว่าถ้าประมาณ 1 ล้านบาทต้องผ่อนประมาณ 5,000 - 8,000 บาท ซึ่งไม่ได้เป็นการประหยัดสำหรับผู้มีรายได้น้อย แล้วที่น่ากลัวก็คือว่า ถ้าทำอย่างนั้นมาก ๆ เขาต้องจ่ายเงินออมของเขาเพื่อเข้าไปอยู่ในบ้าน ถ้าอยู่ในทำเลที่ไม่ไกลมากนัก ราคาบ้านปรับตัวสูงขึ้น ความมั่งคั่งของผู้มีรายได้น้อยก็จะดีขึ้น แต่ถ้าเผื่อไปอยู่ที่ห่างไกลไม่มีระบบคมนาคม โอกาสที่บ้านผู้มีรายได้น้อยจะมีราคาสูงขึ้น ความมั่งคั่งก็ขึ้นเป็นไปได้อย่างไม่อยากจะให้เงินออมเขาถูกทำลายไป ดังนั้น ในฐานะที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับตรงนี้ ก็ต้องการให้คนขอสินเชื่อบ้าน นอกจากเขาจะมีที่อยู่อาศัยแล้ว ก็อยากให้เขารักษาระดับการออมของเขาไว้ได้ด้วย

ปัจจุบันราคาที่ดินและที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อราคาสูงขึ้นระดับหนึ่ง จะไม่มีทางที่จะเปลี่ยนเป็นจากผู้เช่ากลายเป็นเจ้าของได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น นโยบายที่จะเปลี่ยนจากการให้ผู้ที่มีการมีรายได้น้อยเป็นเจ้าของบ้าน อาจจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเช่าอยู่อาศัยได้ในราคาถูก เช่น

ถ้าเขามีเงินที่จะจ่ายประมาณ 6,000 - 8,000 บาทต่อเดือน เขาอาจจะเช่า 2,000 บาทต่อเดือนแล้วไปซื้อบ้านต่างจังหวัดที่ราคาถูกกว่าได้ เขาเป็นคนต่างจังหวัดมาทำงานที่กรุงเทพฯ ด้วยเหตุที่ว่าสภาพเศรษฐกิจเราเป็นสภาพเศรษฐกิจของการส่งออกต้องอยู่ใกล้ท่าเรือหรือสนามบิน ต้องอยู่ใกล้ที่ทำงาน เช่น บริเวณสนามบินสุวรรณภูมิไปถึง จ. ชลบุรี ไปถึงแหลมฉบัง จ.ระยอง เป็นต้น เมื่อเขาทำงานแล้วหาเก็บเงินได้จริง ๆ เขาอาจจะไม่ได้อยากอยู่กรุงเทพฯ เขาอาจจะอยากอยู่บ้านต่างจังหวัดซึ่งเขามีพื้นที่อยู่คลาดเช่าที่อยู่อาศัยจึงจะมีความสำคัญต่อไปในสายคาของผม และเป็นอย่างนั้นได้เขาก็จะแบ่งเงิน 2,000 บาทมาเช่า ส่วนรายได้อีกประมาณ 4,000 - 5,000 บาทก็จะเก็บออมสำหรับการไปสร้างบ้านที่ต่างจังหวัด จะเห็นได้ว่าในช่วงวันหยุดยาว กรุงเทพฯ จะปลอดโปร่งไม่มีคนอยู่เลย แล้วจะมีรถติดมหาศาลที่ต่างจังหวัด แสดงว่าคนที่เป็นคนกรุงเทพฯ ที่ตั้งใจปักหลักแหล่งจริง ๆ นั้นมีจำนวนหนึ่ง แล้วคนที่เป็นคนต่างจังหวัดที่จำเป็นจะต้องมาทำงานที่กรุงเทพฯ มีอีกจำนวนหนึ่งไม่ได้มีความประสงค์มากมายนักที่จะอยู่กรุงเทพฯ ตลอดทั้งชีวิต

ออส. อาจจะมีบทบาทสร้างตลาดเช่าอสังหาริมทรัพย์ขึ้นมา เพราะคนส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานในเมือง ค่างมีถิ่นฐานในต่างจังหวัด ดังนั้น ธนาคารฯ น่าจะสนับสนุนสินเชื่อทำโครงการแฟลตให้เช่า แล้วเปลี่ยนจากให้คนซื้อบ้านราคา 1.5 ล้านบาทผ่อนเดือนละ 7,000 - 8,000 บาท ไปเป็นการจ่ายค่าเช่าแฟลตเดือนละ 2,000 - 3,000 บาท เพื่อให้ยังพอมีเงินเหลือไปซื้อที่ดินในต่างจังหวัดได้ ยิ่งในวันข้างหน้าเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานในอาเซียน ความจำเป็นที่ต้องมีบ้านเพื่อปักหลักก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไป ความคิดเช่นนี้ยังไม่ได้ตกผลึกเป็นการแน่นอน ยังไม่ได้คุยกับใคร ๆ ให้ได้ข้อยุติ แต่ได้ขอให้ทางฝ่ายจัดการไปศึกษาดูว่าจะเป็นไปได้หรือไม่และเป็นสิ่งที่คิดหรือไม่ ถ้าพบว่าดีก็อาจจะเดินต่อไป ถ้าไม่คิดก็ทิ้งมันไปเสีย"

ทิศทางกำกับเคลื่อน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ

"ผมมองว่า ถ้าพิจารณาถึงงบดุล งบกำไรขาดทุนของ ออส. คุณจะไม่มีปัญหาอะไรมากนัก ธนาคารฯ มีกำไรแต่ละปีประมาณ 7,000 - 8,000 ล้านบาทต่อเนื่องกันมาตลอด แต่ลึก ๆ แล้ว ต้องชมพนักงาน ออส. ว่าทำงานได้ดี สิ่งแรกที่ต้องพิจารณาคือต้องดูเรื่องต้นทุน ใครต้นทุนถูกก็มักจะชนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราดอกเบี้ยให้กู้ของธนาคาร เพราะว่าถ้าต้นทุนถูกราคาที่ให้มาก็ต้องถูก คนก็กู้ได้ถูก แต่ปรากฏว่า "ต้นทุนทางการเงิน" ของ ออส. ก่อนข้างจะสูงคือประมาณ 3% ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นธนาคารใหญ่เขาจะมีต้นทุนอยู่ประมาณ 2% ...คำถามคือว่า อยู่ตรงไหนที่พอจะสู้ได้ เมื่อต้นทุนทางการเงินสูง ก็ต้องชดเชยด้วยต้นทุนในเรื่องของ "ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคารไม่สูง" ปัจจุบัน Cost to Income Ratio อยู่ที่ 27% ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่อยู่ที่ประมาณ 40% เพราะฉะนั้นเราต้องสู้ด้วยต้นทุนของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่ต่ำกว่า ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของ ออส. ตรงนี้ผมค่อนข้างชื่นชมคน ออส. ที่ควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ดีและมีความตั้งใจทำงาน

ถามว่าทิศทางในอนาคตของ ออส. จะเป็นอย่างไร ประการแรกทราบว่าเมื่อต้นทุนทางการเงินสูงทางกระทรวงการคลังก็ไม่บังคับดูขาย เขาก็ตั้งข้อสังเกตมา ก็ต้องพยายามลดต้นทุน วิธีการลดต้นทุนก็คือ เรื่องการเพิ่มสาขา ต้องดูว่าที่ตั้งสาขานั้นมาแล้วสร้างกำไรหรือสร้างภาระค่าใช้จ่ายอย่างไร เพราะอะไร การเปิดสาขาใหม่ ๆ มันกำไรไม่ได้หรอก มันเป็นต้นทุน ไม่ใช่ต้นทุนทางการเงินแต่เป็นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ที่นี้ต้องดูว่าถ้าจะเดินแบบนี้ไปเรื่อย ๆ มันจะไหวแค่ไหน หยุคและคุณตัวเองสักคนหนึ่ง ไปได้แค่ไหน ต้องพิจารณาว่าประสิทธิภาพที่สาขาลงไปนั้นเป็นกำไรหรือขาดทุนอย่างไร

ในการขับเคลื่อนธนาคารฯ ผมมองว่างบดุลกับงบกำไรขาดทุนไม่ได้มีปัญหาขณะนี้ จะอยู่ที่ขวัญและกำลังใจของพนักงานมากกว่า การขับเคลื่อนจะทำไม่ได้ถ้าพนักงานไม่มีขวัญกำลังใจ ในเมื่อผมเห็นว่าพนักงานเขามีความรู้ความสามารถแล้ว ก็เหลือเรื่องของกำลังใจ ซึ่งมี 3 สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญคือ 1) การจัดองค์กร 2) กระบวนการทำงาน และ 3) การจับบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่งในการปฏิบัติงาน

ผมไม่มีอะไรปีคั้ง มีอะไรก็พูดกันตรง ๆ ผมไม่แน่ใจว่าจะทำสำเร็จไหม แต่ถ้าบอกว่าตั้งใจทำให้ผม ผมตั้งใจทำครับ เพราะว่าผมได้ทำงานกับคนที่มีความซื่อสัตย์ ผมอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีความจงรักภักดีต่อชาติ มาอยู่ที่นี่ผมก็รู้สึกว่าคุณพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีความจงรักภักดีกับประเทศชาติเช่นกัน ไม่ใช่เข้ามาเอาอย่างเดียว ต้องระลึกถึงภาระหน้าที่ในการดูแลคน เท่าที่ผ่านมาก็สะท้อนออกมาอย่างนี้"

มองสถานการณ์โดยรวม ของตลาดอสังหาริมทรัพย์ เป็นอย่างไรบ้าง

"ตั้งแต่ทำงานอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ผมจะดู 3 เรื่อง คือ 1) อุปสงค์ 2) อุปทาน และ 3) ราคา เพื่อวิเคราะห์ว่าขณะนี้ตลาดร้อนแรงไปหรือไม่ โดยในปี 2553 มีวิกฤตทางการเมือง ปี 2554 เกิดมหาอุทกภัยใหญ่ ปี 2555 มีโครงการรถยนต์คันแรกทำให้กำลังซื้อชะลอลงตัวลงไปบ้าง

เพราะฉะนั้นที่ผ่านมาประเด็นที่ว่าอสังหาริมทรัพย์ร้อนแรงจึงไม่ค่อยมีเท่าไร ที่พูดกันว่าซื้อราคาสูงมาก ความจริงค่าเฉลี่ยมันโต ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งประเทศมีการขยายตัวประมาณ 3 - 4% ต่อปี แต่ต้องเข้าใจว่าที่กรุงเทพฯ ไม่ใช่ อย่างนั้น กรุงเทพฯ จะขึ้นสูงมาก ราคาในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในปี 2557 เริ่มปรับตัวค่อนข้างแรง แต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะเป็นฟองสบู่ ถามว่ามีคนเจ็บตัวไหม เท่าที่ผ่านมาก็จะมีรายเล็กเจ็บตัวไปเยอะ แต่ก็ไม่มียะโรมากมายไปกว่านั้น"

ภารกิจแห่งความภาคภูมิใจ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

"ผมจบกฎหมายและเป็นผู้พิพากษาประมาณ 15 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย เขาขาดนักกฎหมายเพราะว่านักเรียนทุนของ ธปท. ได้ออกไปทำงานที่อื่น เขาก็หาสเป็กที่ตรงกับนักเรียนทุนของเขา เมื่อผมไปตรงกับสเป็กเขาตอนที่ ธปท. คิดต่อมา ตอนนั้นผมอายุประมาณ 39 ปี ในช่วงนั้นได้เกิดวิกฤติศุลกากรในปี 2535 - 2537 ผมเห็นว่าเศรษฐกิจในภาวะที่ตี ธปท. ก็ไม่น่าจะมีอะไรต้องทำมาก

ก็เลยรับเข้าไปทำงานที่ ธปท. ในสมัยท่านผู้ว่าฯ วิจิตร สุพินิจ เมื่อปี 2537 เป็นปีที่เศรษฐกิจเฟื่องฟู เข้ามาในสายกฎหมายก็ไม่น่าจะมีอะไรให้ทำมากในแง่กฎหมาย เพราะในยามที่เศรษฐกิจดีก็ไม่ค่อยมีประเด็นอะไรอยู่แล้ว และสมัยก่อนคนก็จะให้ความเคารพ ธปท. มาก ไม่ค่อยมีประเด็นฟ้องร้องอะไร แต่ก็ไม่เคยนึกเลยว่าในที่สุดแล้วจะมีงานให้ทำมากมายในเวลาต่อมา

ในปี 2539 มีกรณีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (บีบีซี) ตอนนั้นผมเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย ได้รับมอบหมายให้ประสานงานในแง่กฎหมายว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เมื่อ ธปท. จะทำการแทรกแซงบีบีซี ซึ่งเป็นการทำงานที่ผมประทับใจและรู้สึกภาคภูมิใจมาก เพราะเป็นงานใหญ่และได้รับการสั่งห้ามไม่ให้บอกใครทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นความลับสุดยอด ก่อนที่ ธปท. จะไปปิดประกาศคำสั่งต่าง ๆ ที่บีบีซี

ในการทำงานที่ ธปท. ผมได้เสนอให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบองค์กรในสายกฎหมาย เพื่อให้ทุกคนได้หมุนเวียนการทำงาน เปิดโอกาสให้พนักงาน ธปท. ได้เรียนรู้งานที่หลากหลายและมีขอบเขตที่กว้างขึ้น และได้มีการนำระบบดังกล่าวไปใช้ในหลายสายงาน นอกจากนี้ผมยังเป็นต้นคิดในการจัดเก็บเอกสารกฎหมายและเอกสารอื่น ๆ ด้วยระบบกลางที่ดี เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้การสืบค้นเอกสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างสะดวกและง่ายดาย

ผมได้เป็นประธานในการเจรจากับสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) ในเรื่องการปรับโครงสร้างหนี้จากวิกฤตต้มยำกุ้งปี 2540 ว่าไม่ใช้การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบการไทย (Subsidy) จนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้สหรัฐฯ ไม่กำหนดมาตรการทางภาษีตอบโต้ประเทศไทย สำหรับผลงานที่ผมภาคภูมิใจมากอีกประการหนึ่งก็คือ การเป็นผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินคนแรกที่มาดูแลเรื่องการปรับโครงสร้างชำระหนี้ให้ทยอยชำระหนี้ เน้นการขายเร็ว ขายในจำนวนน้อยหรือขายล็อตเล็ก ไม่ได้ขายล็อตใหญ่อย่างองค์กรเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.)

ผมทำงานที่ ธปท. ประมาณ 20 ปี โดยได้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน ก่อนที่จะเกษียณอายุการทำงานเมื่อเดือนกันยายน 2557 ที่ผ่านมา"

หลักในการทำงานและการดำเนินชีวิต

"ในการทำงาน ผมเห็นว่าโลกนี้ไม่ได้มีสิ่งที่ยากเกินไป พยายามอย่าทำตัวว่าง เพราะเวลาว่างเป็นสิ่งไม่ดี แต่งานเป็นสิ่งดี ถ้าเราฉลาดแบบไอส์ไตน์ เวลาว่างจะมีค่ามาก เพราะจะผลิตและสร้างสรรค์สิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน แต่ถ้าคุณไม่ฉลาดขนาดนั้น กรุณาอย่าว่าง เพราะคุณจะถูกอยู่ในห้วงของความขี้เกียจและคุณก็จะเบื่อตัวเอง

ในการดำเนินชีวิต ผมยึดมั่นในการใช้ชีวิตที่พอเพียง ในแบบที่ตัวเองพอใจ....ตั้งแต่เกิดมาลิ้มรสชาติโลกก็เหมือนถูกล็อคเตอร์แล้ว ด้วยความโชคดีมาตั้งแต่เด็ก ผมมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดในครอบครัวที่ดีที่สุดในครอบครัวหนึ่ง ได้โอกาสที่ดีที่สุดคนหนึ่ง ผมไม่รู้จะเรียกร้องอะไรจากชีวิตมากกว่านี้ ผมอาจจะไม่ใช่คนที่รวยที่สุด เก่งที่สุด ฉลาดที่สุด แต่เท่าที่ผมมีอยู่ผมก็พอใจแล้ว ซึ่งหัวใจสำคัญที่จะอยู่อย่างมีความสุข ก็คือเราอยู่กับคนที่ยินดีอุปการะให้กับเราก่อน ไม่ได้เรียกร้องอะไรจากเรา อย่างพ่อกับแม่ ต่อมา คือ อยู่ในแวดวงของคนที่คุณรู้ว่าคุณเป็นผู้อุปการะตอบแทน เราก็จะมีความสุข แต่ถ้าเราอยู่ในกลุ่มที่แย่งชิง ก็ต้องไปแย่งชิงกับเขา หากความสุขไม่ได้เลย หากอยู่ในสังคมไม่แก่งแย่งก็จะมีคามเอื้ออาทรกัน อย่าหลงในบริโภคนิยมมากไป รู้ว่าตัวอยู่ที่ไหน ก็พอเพียงอยู่ที่นั่น"

